

**ТҰЛҒА ТАЛУДА
ҚАРАМА-
ҚАЙШЫЛЫҚ
КӨП**

3-бет

Құрбанғали КАМАЛОВ,
Алматы қалалық сотының
доғарыстағы судьясы:

**«ӨТІНІШ АЙТҚАНДЫ
ТЫҢДАСАҢ СУДЬЯ
ЕМЕС, САУДАГЕР
БОЛАСЫҢ»**

4-бет

**ҚАРА
АҒАШ
ТҮБІНДЕГІ
ОҚИҒА**

8-бет

ЗАН газеті

✉ zangazet@mail.ru

№26 (3557) 7 сәуір 2023

ZANMEDIA.KZ

Қоғамдық-саяси, құқықтық газет

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ДЕПУТАТТАР АҚПАРАТТЫҚ ҚАУІПСІЗДІККЕ АЛАНДАП ОТЫР

Қоғамда алаңдаушылық тудырған Петропавл қаласындағы бірқатар азаматтардың ҚР Конституциясына қайшы келетін мәлімдемелеріне наразылық Парламент мінберінен де айтылды. Жаңадан сайланған депутаттардың бұл тұрғыдағы сөзі батыл шықты.

(Соңы 3-бетте)

СҰХБАТ

Айдос СҰЛТАНОВ,
Түркістан облыстық сотының
қылмыстық істер жөніндегі
сот алқасының төрағасы:

СУДЬЯ ҚЫЗМЕТІ - ӘР ЗАҢГЕРДІҢ ҚОЛЫ ЖЕТЕ БЕРМЕЙТІН ҮЛКЕН ШЫҢ

– Айдос Едігеұлы, кезінде тергеуші болып қызмет атқарған екенсіз. Бұл қызметтің ауырлығы неде?

– Тергеуші болып қызмет атқару оңай емес. Бұл қызметтің маңызы ұқыптылық пен жауаптылыққа, сонымен бірге терең ойлауға негізделген. Қандай да бір қылмыс орын алған соң, тергеуші бірінші күннен бастап процессуалдық құжаттарды дұрыс және заңды толтыруымен қатар, оқиға бойынша логикалық сұрақтардың жауабын шеше білуі маңызды. Қылмыстық іс бойынша толық және жан-жақты тергеп-тексеру жүргізу әр қызметкердің қолынан келе бермейді. Ол үшін мықты процессуалист болу керек.

– Тергеу кезінде кімге көбірек алаңдайсыз: жәбірленушінің тағдырына ма, жоқ айыпталушының ертеңіне ме?

– 1997 жылы Шымкент қалалық ішкі істер басқармасының адам өлтіру, ауыр дене жарақаттарын салу және зорлау қылмыстарын тергеу бөлімінің тергеушісі қызметіне тағайындалдым. 2000 жылға дейін осы санаттағы қылмыстарды тергедім. Көптеген аса ауыр қылмыстарды тергеуге тура келді. Тергеуші ғана емес, адам ретінде де жәбірленушілердің тағдырына алаңдамай тұрмайсың. Сонымен бірге, айыпталушылардың қатесін түсініп қайта түзелуіне, қалыпты өмірге оралуына, қоғамнан қол үзбеуіне мүдделіміз.

– Тергеуші ретінде ең алғаш қолға алған ісіңіз есіңізде ме?

– Қызметке тағайындалғаннан кейін 2 аптадан соң адам өлтіруге қатысты екі қылмыс орын алды. Шымкент қаласы А.Молдағұлова көшесінің бойында орналасқан «Вишенка» балабақшасының ішінде 2 күзетшінің мәйіті табылған болатын. Сол қылмысты тергеп, тиісті кінәлі тұлғалар анықталды. Қылмыскер алыстан келмеген. Әлгі екі күзетшімен бірге спирттік ішімдік ішкен таныстары болып шықты. Іс сотқа жолданып, айыптау үкімі шықты. Кісі өліміне қатысты бірінші тергеген ісім болғандықтан, бұл жағдай есімде жатталып қалыпты.

(Соңы 5-бетте)

ТҮЙТКІЛ

Бас прокуратураның хабарлауынша, соңғы үш жылда ғана қылмыс жасады деген күдікпен іздеу жарияланғандар саны 3 мыңнан асқан. Мәселен, ішкі істер органдарының желісі бойынша 400-і алаяқтық, 250-і ұрлық бойынша іздестірілуде.

Ауыр және аса ауыр қылмыстар жасады деген 400 күдіктінің 250-і іздеу жарияланғаннан кейін ұсталды. Бұдан бөлек халықаралық ынтымақтастық нәтижесінде, Қазақстанға қайтару мақсатында шетелдерден 500 адам ұсталған. Сондай-ақ, қылмыс жасап іздеуде жүрген 600 күдіктінің де жүрген жері анықталды. Олардың көпшілігі Ресей, АҚШ, Түркия, БАӘ, Қырғызстан мен Өзбекстанға жасырынған.

Құқықтық статистика және арнайы есепке алу органдарының порталына көз жүгіртер болсақ, осы аптада, тек дүйсенбі күні – 30, сейсенбі күні – 23 адамға іздеу жарияланған. Жынысы бойынша олардың алтауы әйел. Ұлты бойынша 28-і қазақ, 15-і орыс, үшеуі – кәріс

ІЗДЕУДЕ ЖҮРГЕНДЕР КӨБЕЮДЕ

және жетеуі татар, әзірбайжан, күрд, украин, дүнген, ұйғыр, кабардин. Азаматтығының дәрежесі бойынша: біреуі ТМД-ға қатысушы мемлекеттің азаматы (орыс), үшеуі қандас (1 орыс, 2 қазақ), екеуінің азаматтығы жоқ (қазақ).

2014 жылы қабылданған Қылмыстық-процестік кодексте адамдарды ұстап беру (экстрадициялау) туралы арнайы тарау бар. Адамды ұстап беру сұратылып отырған қылмыстардың ең болмағанда біреуі үшін бір жылдан кем емес мерзімге бас бостандығынан айыру түрінде жаза көзделген немесе адам бас бостандығынан айыру түріндегі жазаға сотталған және өтелмеген мерзімі кемінде алты айды құрайтын болса жіберіледі (579-бап). Қылмыстық процесті жүргізетін орган Қазақстан аумағында қылмыс жасаған және оның аумағын тастап кеткен адамды ұстап

беру туралы өтінішхатқа қажетті құжаттарды қоса бере отырып, осы өтінішхатпен ҚР Бас прокуратурасына өтініш жасайды. Сондай-ақ, егер адамды ұстап беру қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін сұратылса, өтінішхатқа күдіктінің іс-әрекетін алдын ала саралауды айқындау туралы қаулының, айыптау актісінің, айыптау хаттамасының, сотқа дейінгі жеделдетілген тергеп-тексеру хаттамасының, тергеу судьясының немесе соттың адамды күзетпен ұстау туралы қаулысының куәландырылған көшірмелері беріледі. Ал егер адамды ұстап беру үкімді орындауға келтіру үшін сұратылса, оның заңды күшіне енгендігі туралы анықтамамен бірге үкімнің көшірмесі беріледі. Шет мемлекеттің құзыретті органына Қазақстанға адамды ұстап беру туралы сұрау салумен Бас Прокурор немесе оның орынбасары Қазақстанның халықаралық шартында көздел-

ген негіздер болған кезде жүгінеді (580-бап).

Осы арада жұртшылық арасында қызу талқыланып жүрген Күдебаев Серік Мырзақұлұлына қатысты іздеу салу туралы да айта кеткен жөн шығар. Оған іздестіру ісі 31 наурыз күні сот бастамасымен Жетісу облысынан тіркелген. Қазіргі таңда С.Мырзақұлұлы 2013–2020 жылдары Алматы қаласының 2012–2013 және 2020–2020 жылдары Алматы облысының ішкі істер департаментіне басшылық жасаған адам болғандықтан оның ісі бойынша тергеу амалдары өзі қызмет жасаған жерде емес, басқа қалаларда қаралған кезде мұндай жағдай болмас па еді деген ой туындап отыр. Яғни, сот пен тергеу органдары оның мүмкіндігін ескере отырып қашып кетпеуін алдын ала бөлжап білуі керек еді. Өйткені, сот, тергеу органдары тәжірибесі бойынша іс әділ қаралуы үшін жан-жақты амал жасауы тиіс. Бұл жерде осы талап сақталмады. Сондықтан қауіпсіздік шараларын қамтамасыз ете алмаған жауапты органдардың басшылары да жауапқа тартылуы тиіс.

Ерлік ЕРЖАНҰЛЫ,
«Заң газеті»

